

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« _____ » _____ 2011 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Валютні операції»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Харків ХНАДУ 2011

Робоча навчальна програма складена к.в.н., доцентом кафедри міжнародної економіки Бабич А.П. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану спеціальності 7.03050301 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень –«спеціаліст»

Рецензент

Завідувач кафедри міжнародної економіки
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена на засіданні кафедри міжнародної економіки

(протокол № _____ від « ____ » _____ 2011 р.)

Завідувач кафедри

доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету Управління та бізнесу

(протокол № _____ від « ____ » _____ 2011 р.)

Голова Ради (методичної комісії)

факультету Управління та бізнесу

доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

«Валютні операції»

(системний змістовий модуль)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 3 кредити Усього годин – 108 год. Усього змістових модулів – 15. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 2-14 год. Один заліковий модуль – 36 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 2 (лекцій – 1 год., практичних занять – 1 год.).	Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво». Спеціальність 7.03050301 «Міжнародна економіка» Освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – доцент Бабич Анатолій Петрович	Навчальна дисципліна – обов'язкова. Рік підготовки – 5. Семестр навчання – 9. Кількість годин: лекцій – 24, практичних занять – 24, самостійних робіт студентів (СРС) – 60, Модульний контроль (види контролю: усне опитування, письмова контрольна робота, тестові завдання). Підсумковий контроль: інтегрований іспит.

Предметом навчальної дисципліни є відносини між суб'єктами економічної діяльності, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності.

2. Мета та завдання

Мета викладання дисципліни – засвоєння знань і формування практичних навичок із проведення валютних операцій.

Завдання викладання дисципліни:

- вивчення валютного ринку, цілей, норм і правил валютних операцій;
- набуття вмінь і навичок проведення валютних операцій різних видів, відкриття та ведення валютних рахунків.

Після оволодіння курсу „Валютні операції” студенти повинні:

знати: категоріальний апарат, що визначає суть процесів, які відбуваються у сфері валютних відносин; еволюцію валютних систем та валютних ринків; ринковий механізм перерозподільних процесів у сфері валютних відносин; основні принципи проведення валютних операцій різних видів, відкриття та ведення валютних рахунків; організаційне забезпечення відкриття та функціонування в уповноважених банках рахунків банків-

кореспондентів у іноземній валюті; механізм регулювання валютних відносин; новітні засоби здійснення валютних операцій у світовому інформаційному просторі за допомогою платіжних систем регіонального та глобального рівня.

вміти: аналізувати тенденції курсоутворення; визначати основні характеристики операцій з валютними цінностями та особливості їх організації; управляти валютною позицією комерційного банку; здійснювати міжнародні розрахункові операції та страхування ведення зовнішньоекономічної діяльності; відбивати у бухгалтерському обліку операції за розрахунками в іноземній валюті; приймати рішення під час здійснення операцій з валютними цінностями.

3. Зміст навчальної дисципліни

Вступ

Місце дисципліни в системі економічних наук. Вступ до дисципліни управління зовнішньоекономічною діяльністю. Структура курсу. Теоретико-методичні особливості навчального процесу з дисципліни «Валютні операції». Організаційно-методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Контроль знань і умінь за дисципліну. Література.

Блок змістових модулів (розділ) 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Змістовий модуль (тема) 1

Валютний ринок і його структура

Сутність та функції валютного ринку. Розвиток валютних ринків. Їх види та особливості функціонування на сучасному етапі розвитку світового господарства. Поняття валюти та валютних цінностей. Учасники валютних ринків. Механізм діяльності валютних ринків. Поняття і види валютних курсів. Чинники формування валютного курсу. Методика визначення валютних курсів. Фіксований та плаваючий валютний курс. Конвертованість валюти. Крос-курси. Організація валютного ринку України. Діяльність Української міжбанківської валютної біржі.

Змістовий модуль (тема) 2

Валютні операції та їх класифікація

Поняття і види валютних операцій. Конверсійні операції (поточні та термінові). Ринок «спот». Ринок форвардних операцій. Ринок ф'ючерсних операцій. Валютні опціони. Торгові й неторгові валютні операції. Сутність та об'єктивна основа валютного ризику. Типи валютних ризиків. Основні елементи оцінювання валютного ризику. Засоби уникнення та контролювання валютного ризику. Валютна позиція, її типи та оцінка.

Змістовий модуль (тема) 3

Міжнародні валютні розрахунки

Сутність міжнародних розрахунків та необхідність банківського обслуговування у сфері ЗЕД. Форми розрахунків: аванс, акредитив, інкасо, платіж за відкритим рахунком, банківський переказ. Види і засоби платежу. Готівковий платіж, авансовий платіж. платіж у кредит. Вексель, чек. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД. Документальне оформлення банківських операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності: депозитних, розрахункових, валюто обмінних та кредитних операцій. Кореспондентські відносини у сфері ЗЕД. Форми кредитування експортерів та імпортерів. Платіжні системи: SWIFT, CHIPS, TARGET. Система клірінгу. Оцінка надійності та вибір комерційних банків суб'єктами ЗЕД.

Змістовий модуль (тема) 4

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3.

Контрольні питання

1. Сутність та функції валютного ринку.
2. Розвиток валютних ринків, їх види та особливості функціонування на сучасному етапі розвитку світового господарства.
3. Поняття валюти та валютних цінностей.
4. Учасники валютних ринків.
5. Поняття і види валютних операцій.
6. Конверсійні операції (поточні та термінові).
7. Ринок «спот».
8. Ринок форвардних операцій.
9. Ринок ф'ючерсних операцій.
10. Валютні опціони.
11. Торгові й неторгові валютні операції
12. Сутність міжнародних валютних розрахунків
13. Форми розрахунків: аванс, акредитив, інкасо, платіж за відкритим рахунком, банківський переказ

Модульний контроль знань за змістовими модулями 1,2,3. (заліковий модуль №1) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Блок змістових модулів (розділ) 2 ВИДИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Змістовий модуль (тема) 5

Валютні операції з негайною поставкою

Види і форми поточних операцій. Стандартні умови здійснення операцій «тод», «том», «спот»: дата укладання угод, дата валютування, період, дата завершення. Курси негайного обміну валют. Методика визначення спреду. Чинники, що впливають на розмір спреду. Механізм укладання і виконання угод «спот». Діяльність маркет-мейкерів з котирування курсів і укладання угод на купівлю-продаж іноземних валют

Змістовий модуль (тема) 6

Термінові валютні операції

Фінансовий зміст та специфіка форвардної операції. Умови форвардного контракту. Визначення форвардного валютного курсу. Чинники, що формують динаміку та рівень форвардного курсу. Форвардна маржа. Розрахунок премії (дисконту) валютного курсу «аутрайт» на купівлю та продаж валюти. Визначення курсу «аутрайт». Нові форми та модифікації форвардних угод. Сутність та особливості валютних ф'ючерсів. Ціна купівлі валютного ф'ючерсу. Поняття «базис рівноваги». Порядок визначення ефективності ф'ючерсної угоди. Загальні правила купівлі-продажу ф'ючерсів. Організація здійснення ф'ючерсної угоди. Валютні операції з опціонами. Класифікація валютних опціонів. Права й обов'язки продавця та покупця опціону. Види опціонів. Стандартна специфікація валютного опціону. Переваги використання опціонів. Умови, за яких доцільне використання валютних опціонів. Опціони «кол» та «пут»: сутність та мета використання. Порядок визначення вартості опціону. Чинники, що визначають розмір опціонної премії.

Змістовий модуль (тема) 7

Валютні операції СВОП

Фінансовий зміст угод «своп». Основні завдання використання валютних «свопів». Класичні «свопи»: репорт та депорт. Класифікація валютних «свопів» за термінами укладання угоди. Методика визначення валютних курсів за угодою «своп». Механізм укладання та виконання угод «своп». Форма і зміст контракту угоди «своп».

Змістовий модуль (тема) 8

Валютний арбітраж

Сутність та переваги арбітражних операцій. Об'єктивні передумови існування арбітражних операцій. Класифікація валютних арбітражних операцій. Механізм здійснення валютних арбітражних операцій. Завдання й

порядок здійснення покритого відсоткового арбітражу. Розрахунок прибутковості арбітражних операцій. Паритет відсоткових ставок та його зв'язок з форвардними курсами. Способи зниження ризиків від зміни валютних курсів при здійсненні відсоткового арбітражу.

Змістовий модуль (тема) 9

Форфейтингові, лізингові та факторингові операції

Фінансовий зміст та відмінні ознаки форфейтингу. Переваги використання експортером форфейтингових угод. Ризики за форфейтинговою операцією. Сутність та види лізингових операцій. Переваги та недоліки використання лізингу. Механізм здійснення лізингової операції. Сутність факторингових операцій та особливості їх використання на міжнародному рівні. Класифікація міжнародного факторингу. Факторинг як механізм реструктуризації заборгованості у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Нормативне регулювання експортного факторингу. Особливості застосування факторингу у валютних операціях.

Змістовий модуль (тема) 10

Неторгові валютні операції

Переказ іноземної валюти за рахунок особистих коштів громадян. Використання готівкової іноземної валюти на території України. Використання готівкової іноземної валюти як засобу платежу та засобу платежу. Умови видачі готівкової іноземної валюти з поточного рахунку суб'єкта господарювання. Особливості використання іноземної валюти при відрядженнях за кордон. Порядок вивезення з України фізичною особою-нерезидентом готівкової іноземної валюти. Неторгові валютні операції комерційних банків. Організація діяльності пунктів обміну іноземної валюти.

Змістовий модуль (тема) 11

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 5,6,7,8,9, 10

Контрольні питання

1. Види і форми поточних операцій.
2. Стандартні умови здійснення поточних операцій.
3. Фінансовий зміст та специфіка форвардної операції.
4. Умови форвардного контракту.
5. Визначення форвардного валютного курсу.
6. Фінансовий зміст угод «своп».
7. Основні завдання використання валютних «свопів».
8. Сутність та переваги арбітражних операцій.
9. Фінансовий зміст та відмінні ознаки форфейтингу
10. Сутність та види лізингових операцій.
11. Сутність факторингових операцій та особливості їх використання на міжнародному рівні.
12. Неторгові валютні операції комерційних банків

Модульний контроль знань за змістовими модулями 5,6,7,8,9, 10 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Блок змістових модулів (розділ) 3 ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І КОНТРОЛЬ

Змістовий модуль (тема) 12

Відкриття і ведення валютних рахунків

Загальні поняття та характеристика рахунків. Порядок відкриття банками рахунків у іноземній валюті. Режим поточних та вкладних рахунків у іноземній валюті фізичних осіб. Режим поточних та депозитних рахунків у іноземній валюті юридичних осіб-резидентів. Режим поточних рахунків у іноземній валюті представництв та установ. Порядок відкриття та функціонування кодованих рахунків.

Змістовий модуль (тема) 13

Кореспондентські відносини з іноземними банками

Порядок відкриття кореспондентських рахунків та встановлення кореспондентських відносин. Порядок ведення та режим кореспондентських рахунків у іноземній валюті. Порядок ведення та режим кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях. Порядок переоформлення та закриття кореспондентських рахунків.

Змістовий модуль (тема) 14

Контроль та регулювання валютних операцій

Поняття і завдання валютного регулювання та валютного контролю. Форми здійснення валютного регулювання і контролю. Органи валютного контролю в Україні, їх функції та повноваження. Організація вивезення та ввезення на територію України банкнот іноземних держав. Порядок ліцензування валютних банківських операцій з іноземною валютою. Відповідальність банків України за невиконання функцій агентів валютного контролю. Відповідальність суб'єктів господарювання та фізичних осіб за порушення валютного законодавства.

Змістовий модуль (тема) 15

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 12,13, 14.

Контрольні питання

1. Загальні поняття та характеристика рахунків.
2. Порядок відкриття банками рахунків у іноземній валюті.
3. Порядок відкриття кореспондентських рахунків та встановлення кореспондентських відносин.

4. Порядок ведення та режим кореспондентських рахунків у іноземній валюті.
5. Поняття і завдання валютного регулювання та валютного контролю.
6. Форми здійснення валютного регулювання і контролю.
7. Органи валютного контролю в Україні, їх функції та повноваження.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 12,13,14 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Заклучення

Інтегрований висновок за дисципліною. Знання й уміння, які будуть використовуватись при вивченні інших дисциплін. Значення економічних знань для формування світогляду майбутнього фахівця.

4. Розподіл змістових модулів за видами занять за годинами та кредитами

Таблиця 4.1

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
Блок змістових модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ				
Змістовий модуль (тема) 1. Валютний ринок і його структура	10/0,3	2	4	4
Змістовий модуль (тема) 2. Валютні операції та їх класифікація	10/0,3	2	4	4
Змістовий модуль (тема) 3 Міжнародні валютні розрахунки	6/0,18	2		4
Змістовий модуль (тема) 4 Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3.	10/0,3			10/0,3
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 1	36/1,0	6	8	22
Блок змістових модулів (розділ) 2 ВИДИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ				
Змістовий модуль (тема) 5. Валютні операції з негайною поставкою	6/0,18	2	2	2
Змістовий модуль (тема) 6. Термінові валютні операції	6/0,18	2	2	2
Змістовий модуль (тема) 7. Валютні операції СВОП	3/0,092	2	-	1
Змістовий модуль (тема) 8. Валютний арбітраж	3/0,092	2	-	1
Змістовий модуль (тема) 9. Форфейтингові, лізингові та факторингові операції	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 10 Неторгові валютні операції	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 11 Основні завдання для СРС за змістовими модулями 5,6,7,8,9,10 .	2/0,0,56	-	-	2
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 1	36/1,0	12	12	12
Блок змістових модулів (розділ) 3 ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І КОНТРОЛЬ				
Змістовий модуль (тема) 12. Відкриття і ведення валютних рахунків	6/0,12	2	-	4
Змістовий модуль (тема) 13. Кореспондентські відносини з іноземними банками	6/0,12	2	-	4
Змістовий модуль (тема) 14. Контроль та регулювання валютних операцій	10/0,3	2	4	4
Змістовий модуль (тема) 15. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 12,13, 14.	14/0,36	-	-	14
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 2	36/1,0	6	4	26
Усього	108/3,0	24	24	60

Таблиця 4.2

Перелік тем практичних занять

№ практичного заняття	Змістовий модуль №	Назва практичних занять	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)
1	1	Характеристика валютного ринку, основні його складові	4	0,11
2	2	Аналіз особливостей видів валютних операцій	4	0,11
3	3-6	Порядок виконання валютних операцій з негайною поставкою і термінових валютних операцій	4	0,11
4	7-8	Оцінка валютних ресурсів, переваги форфейтингових, лізингових та факторингових операцій	4	0,11
5	9	Аналіз неторгових валютних операцій	4	0,11
6	11-13	Ведення та контроль за валютними операціями	4	0,11
ЗАГАЛОМ			24	0,66

5. Система оцінювання навчання

5.1. Система оцінювання трудовитрат навчання студента (залікові модулі)

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма контролю знань	Шкала оцінювання знань студента
1	2	3	4	5	6
1	Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1-4	36	1,0	Модульний контроль: тестування	(1...100)
2	Другий заліковий модуль за змістовими модулями 5-11	36	1,0	Модульний контроль: тестування	(1...100)
3	Третій заліковий модуль за змістовими модулями 12-15	36	1,0	Модульний контроль: тестування	(1...100)
Усього		108	3,0		(1...100)

Примітка: підсумкова оцінка трудовитрат студента на засвоєння дисципліни у цілому підраховується як арифметична сума кредитів за опрацьованими заліковими модулями.

5.2. Система оцінювання знань студентів і шкала оцінки
(за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1...100) балів.

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю 7.03050301 не передбачено виконання індивідуального завдання.

7. Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно таблиці розподілу змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами).

8. Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисципліни, які знаходяться на освітньому порталі ХНАДУ.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальні програми, плани семінарських занять, тематика рефератів, матеріали для самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

9. Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 494 с.
2. Валютні операції: порядок здійснення та облік. – Х.: Фактор, 2008. – 256 с.
3. Внешнеэкономическая деятельность / Б.М. Смитиенко, В.К. Поспелов, С.В. Карпова и др. / Под ред. Б.М. Смитиенко, В.К. Поспелова. – М.: Мастерство, 2002. – 304с.
4. Загородній А.Г., Сліпушко О.М., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Словник банківських термінів. Банківська справа: термінологічний словник – К.: Вид-во «АКОНІТ», 2000. – 605 с.
5. Козак Ю.Г., Логвинова Н.С., Ковалевський В.В. Міжнародні фінанси: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
6. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет та ін. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.

7. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.

8. Рязанова Н.С. Міжнародні фінанси: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2001. – 119 с.

9. Софіщенко І.Я. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2005. – 200 с.

10. Фінанси: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О.Р. Романенко, С.Я. Огородник, М.С. Зязюн, А.А. Славкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.

11. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 359 с.

12. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. – 444 с.

Узгодження з іншими дисциплінами навчального плану

Дисципліна	Викладач	Підпис

Укладач:

доцент кафедри

міжнародної економіки

Анатолій Петрович Бабич